## Natuurbescherming in Zweden

Sinds we Denemarken achter ons hebben gelaten, is het moeilijk kiezen wat onze volgende bestemming wordt. De Zweedse westkust is bezaaid met eilanden, variërend van piepklein tot zo groot dat je er zeilwedstrijden omheen kunt houden. Het ene eiland bestaat uit grijze rotsen, het andere ziet groen van de planten en bomen. We bezoeken tien eilanden. Eén ding hebben ze gemeen: of ze nou onbewoond, volgebouwd of privé-eigendom zijn, iedereen mag erop.

### Rechten en plichten

Zweden kent het 'allemansrecht'. Kort gezegd: iedereen mag van de natuur genieten, op voorwaarde dat je er geen schade aanricht en de eigenaar niet stoort. De grens ligt waar het land is gecultiveerd. Het allemansrecht is geen vrijbrief om iemands appels te plukken of in de tuin te kamperen, mocht je in de verleiding komen. Het recht hoort met respect voor natuur en elkaar te worden uitgevoerd.

Op onze tocht door dit prachtige gebied maken wij er dankbaar gebruik van. Van Göteborg tot aan de Noorse grens verkennen we een aantal eilanden. We ankeren in afgelegen gebieden, wandelen in ruige natuur en plukken verrukkelijke bessen. In het kraakheldere water zien we vissen, krabbetjes en schelpen. We beleven het Zweden uit de toeristenfolder, onder meer doordat de natuur in zo'n goede staat verkeert.

### De natuur als gezamenlijk goed

De Zweden stellen met het allemansrecht het algemeen belang voorop: de natuur is er voor iedereen en gaat boven privébezit. Het recht is zelfs zó belangrijk, dat

het is opgenomen in de grondwet. Tegelijkertijd krijg je de verantwoordelijkheid om geen schade aan te richten wanneer je van het recht gebruikmaakt. De natuur heeft bescherming nodig, is de boodschap.

Vanuit die gedachte is Zweden als eerste Europese land in 1909 begonnen met het oprichten van nationale parken. Deze natuurgebieden genieten de hoogste beschermingsgraad. Daarnaast zijn er nog zo'n 4.000 natuurparken met eigen beschermingsdoelen en restricties. Hierdoor is bijna 12 procent van het Zweedse oppervlak beschermd gebied. Het doel: ongerepte natuur behouden voor toekomstige generaties en de natuur openstellen voor bezoekers.

**Op onderzoek in Kosterhavet**
Enkele jaren geleden wees Zweden het 29e nationale park aan: Kosterhavet. Het is ook het enige nationale park ter bescherming van zeegebied, perfect dus voor ons bezoek. Op weg naar de Kostereilanden spotten we bruinvissen, zeehonden en diverse vogelsoorten. Zij verraden al dat het hier om een bijzonder soortenrijk gebied gaat. We gaan voor anker bij het strand van Zuid-Koster en peddelen naar de kant om het van dichtbij te zien.

**Begrijpen om te beschermen**
Ons bezoek begint bij het informatiecentrum Naturum. Meteen wordt duidelijk dat er naast bescherming en toegankelijkheid veel aandacht is voor educatie. Audiogidsen en films geven uitgebreid informatie over het unieke onderwaterleven tussen het vasteland en de Kostereilanden.

Zo leren we dat koud, zout water uit de Atlantische oceaan tot aan Zweden stroomt via een trog van wel 250 meter diep. Dichter bij de oppervlakte stroomt het warme en minder zoute water uit de Oostzee. Hierdoor is het gebied bijzonder rijk aan flora en fauna.

Buiten gaat de les verder. Bij een populair strand is een snorkelparcours uitgezet. Uitgerust met duikbrillen, flippers, snorkels en onderwatercamera peddelen we er in onze kajak naartoe. We duiken het water in en zwemmen naar het beginpunt. Vanaf daar geeft een touw de route aan.

Op drie meter diepte onder het touw zijn borden geplaatst, op twintig meter van elkaar. Er staat op wat er aan onderwaterleven te zien is. Dankzij de plaatjes en met wat fantasie zijn de Zweedse teksten ook voor ons te begrijpen. Op een speelse manier leren we zo iets over de diversiteit en bijzonderheid van de natuur.

**Begrip en respect als drijvende krachten**
De Zweedse botanicus Carl Linnæus is de grondlegger van onze huidige indeling van dieren en planten. Met zijn taxonomie liet hij de nauwe band zien tussen dieren, planten en hun omgeving. Wat van invloed is op de een, heeft ook gevolgen voor de ander. Op dit inzicht is de Zweedse natuurbescherming gebaseerd. Beschadigen we de natuur, dan beschadigen we ook onszelf. Begrip en bescherming gaan hier dus hand in hand.

Datzelfde verband zien we zelf ook glashelder. Dankzij het informatiecentrum zijn we ons bewust van de unieke en rijke wereld onder onze kiel, en van het belang om deze te behouden – zeker nu er meer diersoorten uitsterven dan ooit. Onderwijs en toegang tot beschermde gebieden kunnen ertoe bijdragen dat we bewust worden van de waarde van de natuur en de aarde niet verder uitputten.

**Zweden als voorbeeld voor andere landen**
Toen de Zweden honderd jaar geleden gebieden tot nationaal park verhieven, zetten ze een Europese standaard. 'En waarom bescheiden beginnen?' moeten ze hebben gedacht, want ze richtten in één keer negen parken op. Een gewaagde stap, die gelukkig navolging heeft gekregen in andere Europese landen.

Dit jaar speelt Zweden weer een voortrekkersrol: het verklaarde in 2050 het eerste fossielvrije land ter wereld te willen zijn. Geen olie- of gasgestookte gebouwen meer, geen auto's op benzine, diesel of gas, maar alleen nog schone, hernieuwbare energie. Het land toont niet alleen ambitie, het geeft ook een krachtig signaal: déze kant moeten we op.